

የዚህ ሰነድ ቅጽ ማረጋገጫ

Ժ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 84

END

Այլ հրապարակուի է. և նրթ. օրեր

QUESTIONS

Իմագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կած
մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն դրկուած գրութիւնները։
Պարտաւոր չէ վերագարձուել չհրատարակուած ձեռագիրները։
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։
Ծանուցում 1 միլիա գէրը 1 սանդղիմ կարժէ։ 1 գլխագիրը 2
սանդղիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la
Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

— Բէդքօ՛, գոչեց Սթոյան. շատ բա-

արդի տնտեսելի փախկն :

Հարկ է յիշեցունել թէ այդ ժամանակ Աղաբեկեան Մարկոս և Մ. Աղաթօն էֆենտիններ կուսակալի փոխաւ նորդ մուսալիմներ եղան, նմուշի համար և դատական Հայ պաշտօնեայքնչպէս Արիկ էֆենտին ի վան և խաչատուր խան ի կարին ընդհանուր դատախազի պաշտօնեայ. հարիւրին մէկ կամ երկու հայ զապթիէ ալ կար եւրոպացի մէկ երկու ոստիկանու թեան պաշտօնեայններ, Հայ միւտիրներ և այլն, որոնք ամենքն ալ անուանական և աննշան մեքենաներ էին կառավարութեան ձեռքը : Յիշելու ենք նաեւ թէ դաւաճներու դատական պաշտօնեաներ և անոնց տուած վճիռները վերաքննող քարաձ շրջուն պաշտօնեայք ալ հաստատուած էին Ատլիէ պաշ Միշֆիքքիշի անունով, որոնք կը կեդեքէին կեդեքող դատաւորները. մէկ կապերտի, էջ կամ ջորիի համար արդարութիւն կը վաճառէին և փոխադարձաբար կը վճարէին Պօլսոյ կեդրոնին, ուր նոյնպէս կեդրոնական յանձնաժողով մը կար, ինչպէս կը յիշեմ, յայտնի Ճէվտէթ փաշայի նախագահութեամբ :

Իսկ գալով Հայաստանի հիւպա-
տոսներու անուղղակի հակողութեան
և Պօլսոյ թարգմաններու տեղեկաբե-
րութեանց իրաւունքին, եթէ իրաւ է,
ոչ միայն անհապկանալի է, այլ և ծիծա-
ղելի, որով միանգամայն Պէտլինի⁶¹ ըդ-
յօդուածի տրամադրութեան զօրու-
թիւնը կը ջնջուի. քանզի այդ յօդ-
ուածի զօրութեամբ ո՛չ թէ դեսպա-
նատանց թարգմաններ և հիւպատոս-
ներ, այլ ուղղակի մեծ Տէրութիւնք
իրաւունք ունին հսկելու բարենորոգ-
մանց դործադրութեան և Սուլթանի
կառավարութիւնը պարտականութիւն
ստանձնած է պարբերաբար հաշիւ
տալու իրենց :

Ուրեմն արդի ձեռնարկութիւնք,

բեւ ըրէ եղբօրդ ու ըսէ անոր որ վաղը
հաց առնելու պիտի գայ Նիքոլա :

— Լաւ, պարտաւորանեց Բէդքօ և ա-
ներեւութացաւ անտառին մէջ:

Զոկատը չարուեցաւ հացին ու
գառնուկին շուրջը աղբիւրին եղբւրքը, որ
այս քաջերի համար հիմա փրփրուն գի-
նիլի տեղ կը բռնէր: Խաչակնքեցին ամեն-
քը և սկսան ուտել:

—Անոյշ կ'ուտաւի հոս, ըսաւ Սիրաք:
Երբէք ասանկ անոյշ չէ եկած ինձի:
Լեռնային կեանքը աւելի աղէկ է:

— Արդարեւ մեզի համար ամենէն լաւ
 էրանքը այս է, ըսաւ երիտասարդ վոյ-
 վոտան : Հոս ազատ ենք ու չպիտի նեղէ-
 մեզ ո՛չ Հասան, ո՛չ Մուրաւս, այլ ազա-
 տութիւնը պիտի պարարէ մեզ : Միայն
 անոր համար Պեթաղդէ ենք որ լքեցինք
 մե ճակատադրի քմահաճոյքին թողոցցիներ
 մեր ընտանիքները, բայց հաշար անգամ
 մեզ աւելի բարեկազմը կը համարիմ, որ
 այլ եւս անասուն չենք, ինչպէս մեր բազ-
 մաթիւ եղբայրներ, ու իրր ազատ մարդ-
 կ'ապրինք : Հեշտանք կ'ազդեն մեզ այս
 եղեմական լեռներ : անոնք են 'այսօր մեր
 թագաւորութիւն, որը մենք դիւցազնա-
 բար պիտի պաշտպանենք : Մենք պիտի
 իյնանք թշնամիին կապարէն, բայց զոր
 պիտի մեռնինք, մեր խեղճ մաքուր է և
 ուրախութեամբ պիտի խիենք մահի
 դռան բաժակը : Պիտի ըսենք մեր մահի
 օտայ : Հոս ազատ կ'ապրինք և ազատ

եթէ իրաւ են, բացարձակաբար ան-
հիմն, խաբէական են և յետինն չար
քան զառաջին, հարստահարութեանց
և կոտորածներու շարունակութիւն
պիտի լինի :

Այս պարզ ճշմարտութիւնը Ամե-
նայն Հայոց Ղեհափառ Հայրապետի,
Ամեն Ս. Պատրիարքի և մեր արդար
դատի պաշտպաններու խորին ուշադ-
րութեանը կը յանձնարարենք :

Ձափ ու սահմանը կանցնի մեր
համբերութեան եթէ տակաւին նուր-
բական պարտք չի համարենք մեզ
հետաքրքիր ըլլալու թէ ո՞ւր է վե-
հախառն Հայրիկը :

Այս մահու և կենաց օրերու մէջ
Ամենայն Հայոց վեհ. Հայրապետն Էջ-
միածնէն հեռու, Թիֆլիզէն ալ հեռու,
հեռու Կովկասէն ալ անդին...

Արդեօք Ամենողորմած կայսերու
Թիւնն ի նկատի առնելով Նորին Վե-
հափառութեան գլխառատ սիրտը,
խորին ծերութիւնը, չի կամեցաւ որ
էլ միածնայ Վհհարանի մօտ եղած
դժոխային կոտորածներ առննայ և
սրտաբեկ իննայ Հայոց Հայրիկը և այս
բարեպաշտամ գիտաւորութեամբ՝
յունուարի սառնամանեաց օրերու մէջ
Վհհափառը դէպի Թիֆլիզ ուղեւորել
պարտաւորեցաւ :

Արդեօ՞ք Օգոստափառ Ձարին
Ներկայանալու քաղցր պարտաւորու-
թիւնն էր ստիպեց Վին. Հայրապետին
այս դժուար և երկարաճիգ ուղեւո-
րութիւն ընելու :

Արդեօք վիհ. Հայրիկի ապօրին-
նակ բացակայութեան բուն պատճա-
ռը թուրքաց զազանութիւն աւելի
չի գրգռելու նախազգուշութեան հա-
մար էր :

Մականն ոչ թէ մեր խեղճուկ
խելք, այլ և վերնականացն անդամ

կը մեռնինք : Թո՛ղ ամօթով մնան անոնք որ կը վախճան մեռնելէ մեզի նման կռուի մէջ ընդդէմ իրենց բռնակալին . մտքով մեռած են անոնք և կը նմանին ա-նաստեղներին . բայց ո՛չ, մերկէ՛մքեր պիտի ծախար իմանի մահու ամպէս . (Պաւաթ մը ծախք ջուր կը լսէ ընկերներին կենացը :

— Կենդանութիւն, վոյվոտա՛, գոչեց
ամբողջ խումբը Նիքոլային հետեւելով :

—Ո՛ղ ըլլաք, քաջեր, յարեց Սթոյան:
Կերան ամենքը, փառք տուին Աստու-
ծոյ և երեսնին խաչակրեցին: Եւ և Սթո-
յան ու պատուիրեց ընկերներին որ հրա-
ցաններն առնեն ու իրեն հետեւին: Եւ
լան ամենքը, մաքրեցին տեղը որ իրենց
հետք չձանշուի և աներեւութացան
Թաուտ անապատի մթութեան մէջ:

Ամրան քանի մը ամիս շրջակայ վայ-
րերին տիրեցին և շատ բռնաւորներ
մաքրեցին երկրիս երեսէն : Սթոյան վոյ-
վոտայն անունը հռչակուեցաւ և բռնա-
ւորները, որ անմեղները ոչխարների նը-
ման տէր և չարաշէնի կը զոռային Սթոյան
վոյվոտայնի անունէն միայն իր

Սեպտեմբերի սկզբները, Քիչէվսբօի
Տէպրքօի սահմաններին մօտ, Սթոյան
Վլայփտա պատահեցաւ Մադի աւազակ-
ներէն մեծ խմբի մը: Նա գիտէր այս
խախտչի մարտի նպատակը և կռուէր զա-
տեմբ օրօքէն ու իր զորայիններն ազատե-
լէն:

Նազէտներով մտքի փափկութեան և
սրտի կարծրութեան :

Միայն այսչափ գիտենք, որ Վեն-
 չայրիկը հինգ ամսե ի վեր իւր կիսով
 չափ այրած տունէն և կոտորուած ըն-
 տանիքէն տարապարհակ հեռաւոր
 տեղեր կը գտնուի : Գիտենք որ Էլ-
 միածնէն Բեդրսպուրկ երթալը հինգ
 ամիսներ չի տեւեր : Գիտենք որ Սա-
 նոյ կոտորածի հեղինակներ փառաց
 ու պատուոյ մէջ են . Թահսին վաշան
 Եւլթըղի նուիրական հիւրն է, ինչպէս
 էր երբեմն Մուսան(1) և Շէյխէթ փա-
 շան : Գիտենք որ իսլամաց Խալիֆան
 քրիստոնեայ պատրիարքներ ընդու-
 նելու համար ամիսներով ուղեւորու-
 թեան չի պարտաւորցնէր Գիրենք :

Արդեօք ըսե՞նք միանգամայն թե
այս պարագային մենք ալ բան մը չգի-
տենք և այս կամայ անկամայ ազիտու-
թեամբ սփոփուինք:

Դինչ որ ալ լինի, մենք Հայերս միշտ
երախտապարտ զգացումներով առ-
գորուած պիտի մնանք առ մեր դրու-
ցի պաշտպան հզօր կայսրութիւնն.
Հայեր թէպէտ սլաւ կամ օրթօտօքս
չեն, բայց անոնց հաւատար, չափմ ա-
ւելի, անձնուէր հաւատարմութեամբ
կապուած կը մնան Հայ քրիստոնէից
բնական պաշտպան Օգոստափառ Նի-
քոյա կայսեր ամենայն Ուռուաց :

ΦΥΒΛΥ-4-4.88.4

ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ
ԵՒ «ՏԷՅԼԻ ՆԻՒՍ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ

«Տէյլի Նիւս», բարենորոգումնե-
րի ծրագրի մասին լրագիրներին և
«Բէյլթըր»-ի գործակալաւթեան հա-

(1) Կը հաւատեն ոմանք թէ Մուսան ծպտեալ, Սասնոյ կոտորածի ներկայ գլխաւոր հրէշներէ մին եղած է :

տանոցն արշաւանքէն : Այս նպատակով,
լաւ դիրքի մէջ զետեղեց իր փոքր խում-
բը ու ինք առանձին տեղ մը առաւ :
Պատուիրեց ամենին որ լաւ կենան և ոչ
ոք պարպէ իր հրացանի ձայնը չլսած : Աւ-
ազակային խումբն ա՛լ անցքին մէջ կը
մտնէր և Սթոյանի հրացանը գետնի տա-
պալեցնէ անոր գլխաւորը : Երկու կողմէ ալ
ուժով կրակ տեղալ սկսան. փորձառու
Ալպանիացիները չէին վախնար և իսկոյն
մէկ երկու տեղ ընտրեցին իրենց յարմար
կայան : Շուրջ երկու ժամ անընդհատ
տեսեցին հրացանի թմբիւնները : Վերո-
ջապէս աւազակները տեսնելով որ իրենց-
մէ կէսը մեռած են , փախուստի ճանքան
բռնեցին և Սթոյանի խումբը սկսաւ հա-
լածել զանկաւ : Այս միջոցին վիրատու-
ութեւը ինկաւ Սթոյան : Կենդանի մնա-
ցած աւազակները թողուցին իրենց մե-
ռեալները ու փախան. իսկ Սթոյան Վոյ-
միտտի ընկերները գետնէն վերուցին զինք
ու յաջողեցան մինչև իր սիրելի Սամ-
տիվեան աղբիւրը տանիլ : Հոս հասնե-
լուն պէս, ջուր ուզեց և առանց խօսիլ
կարենալու , Աստուծոյ աւանդեց հոգին
Ամենքը ողբացին զինք , բայց իր դէմքը
ծիծաղկոտ էր. տեսաւ նա իր առջեւ
բռնաւորների տասնեակ ջոկերէ աւելին,
իր և իր հաւատարմի ընկերների գէդակ-
ներէն իրենց անմաքուր արիւնի մէջ
տապալտլած :

ဇာတိ. ဂ. ဇာ.

Չորդաժ տեղեկութիւններն վրայ
 հիմնուելով, մի խմբագրական կը գրէ
 մայիս 17ին, որով խստիւ կը քննադա-
 տէ այդ առաջարկները : Հետեւեալ
 պարբերութիւններ կը քաղենք այդ
 խմբագրականէ :

«... Որչափ որ քննուի (այդ ծրագիր), այնչափ դեչ կ'երեւի: Վախկոտ և վարանոտ արդիւնք մ'է: Զպիտի գոհացնէ Հայերը, որովհետեւ անոնց կեանքի, ինչքի և խղճի ապահովումը թեան անհրաժեշտ երաշխիքը չունի: Մի թիւրք Շաքիր փաշա կը յիշատակուի իբրեւ բարձր գոմիսէր: Այս պարագայի մէջ, ծրագրին մնացած տրամադրութիւնները ամենը մէկէն իրենց գրուած թուղթն անգամ չեն արժեր: Զուրը իր աղբիւրէ պիտի պղտորի, վասնզի գոմիսէրին կամքը բնականաբար ամեն բարենորոգումի յոռի կամ բարւոք դործադրութեան չուկէալ պիտի լինի: Ինք ինչ որ ուզէ տալ, այն պիտի վայելեն Հայերը: Ասիկա հիմակուան կերպերի էական չարիքէն զատ մի բան չէ միայն թէ նոր և աւելի վտանգալից պիտի լինի քանի որ աւելի կանոնաւորուած ձեւ կունենայ: Կացութեան կեդրոնական ճշմարտութիւնն այն է որ պէտք է Հայաստանը հայանայ (armenianise): Սուլթանը թող մտա-

պաշտպանի վեհապետ, Հայերը չեն վախժարել զինք իր իրաւունքէ զըր-
կելու. կրնայ մի մեծագումար հարկ
պահանջել. բայց իր իշխանութիւնն ու
իրաւունքը պէտք է այդտեղ սկսի ու
վերջանայ : Նահանգը ա՛յն ատեն
միայն կրնայ հայանալ երբ բուն Հա-
յաստանի մէջ տեղացիները գերիշ-
խան դառնան : Անոր գլխաւոր կա-
ռավարիչը պէտք է Հայ լինի, քրիս-
տոնեայ լինի, Թիւրք չը կրնար լինիլ :
Գաւառների կառավարիչները բնակիչ-
ների Թուին համեմատ, Թիւրք կամ
քրիստոնեայ պիտի լինին եղբ. բայց
այն կառավարիչներ որոնք քրիստո-
նեայ են, անզօր պիտի մնան քանի
որ իրենց գլխի վրայինը քրիստոնեայ
չէ : ... Ի՛նչ բան կարելի էր երեւա-
կայել աւելի տգեղ քան մի Յանձնա-
ժողով, որ բարենորոգումներին հակե-
լու համար Կ.պօլսի մէջ կազմուի և ու-
րի վճռող ձայնը իր Թիւրք նախա-
գահի կամքէն կախուած լինի :

... Գլխաւորը զեռ պիտի մնան թիւրք հեծելագնդի մաս և ամեն անգամ որ մարդանքի կանչուին, դարձեալ պիտի լինին տառաջուան պէս շարժուն զինարան : Միայն այս տրամադրութիւն բաւ է աւրելու ամբողջ ծրագիրը :

Խառն ոստիկանութիւնը յայտնի կերեւի որ թիւրք սպայների հրամանին պիտի ենթարկուի : Սպայներէն ու մանք կրնան քրիտոնեայներէ ընտրուիլ : Գլխաւոր թէ ինչ ըսել է այդ : Ինչո՞ւ համար Եւրոպայի սպայներ առաջարկուած էին Լորտ Սուզզերիէ դժած ծրագրին մէջ, զեռ 1878ին : ... Եթէ իրաւ է որ պիտութիւնները պատրաստած ծրագիրն ասկէ լաւ մի բան չէ, պէտք է նորէն աշխատին : Իրենց իսկ շահի համար պէտք է այս գործը պատշաճ կերպով գլուխ հա-

նեն, Եթէ երեսի վրայ թողուն, կա-
րելի է որ այս դարի ամենէն սարսա-
փելի պատերազմներէ մին առաջ բե-
րեն :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԿԱՆ ՄԻԹԻՆԻ

Սէնթ-Ճէյմսի սրահի վերջին
(մայիս 7) հայկական միթինկին դէմ
ցոյց անելու համար Լոնտոնի մահմե-
ականներին կազմած միթինկը՝ որ
նախապէս որոշուած թուականէն մի
քանի օր վերջ միայն կրցած էր հա-
ւաքուիլ — այն ալ սոսկ 200 հաւա-
քացեալներէ բաղկութեամբ, Լոնտո-
նի թերթերէն ոմանց նիւթ կը մա-
տակարարէ արհամարհոտ հեգնու-
թեամբ խրատելու որ չփորձեն պաշտ-
պանել աշխարհէն դատապարտուած
թրքական բարբարոսութիւնները :

ՄԵԾ ՄԻԹԻՆԻ ՓԱՐԻՉԻ ՄԷՋ

Այս երեկոյ փարիզի մէջ մի մեծ
միթինկ կը գումարուի հայկական
խնդրին համար: Մարտէյլի հայ դադ-
թականութեան կողմէն միթինկին
ներկայ կը գտնուի Տիար Յ. Թիւրքա-
ղեան :

ՄԻ ՊԱՏԳԱՄԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ ԼՈՐՏ ՌՈՉՊԷՐԻՒՆ

Լոնտոնէն կը հեռագրեն մայիս
23ին թէ Հայաստանի գործերին հա-
մար մի պատգամաւորութիւն ներկա-
յացաւ Լորտ Ռոչպէրին որ ընդու-
նեց պատգամաւորութիւնը, բայց բե-
րանացի չպատասխանեց իրենց, այլ
իւր պատասխան գրաւոր կերպով ղըր-
կել խոստացաւ: Պատուիրակները
չեն ուզեր հաղորդել այդ տեսակցու-
թեան արդիւնքը որ առ այժմ բոլո-
րովին գաղտնի կը մնայ :

ԼՈՐՏ ՍԱԼԻՉՊԸՐԻԻ ՃԱՌԸ

Լորտ Սալիչպըրին Պրատֆորտի
մէջ մայիս 23ին խօսած ճառին մէջ
ախարհիկելով նաեւ հայկական խնդրին,
ըսաւ թէ «Լոկ խօսքերը անարժէք
մի բողոք կը ներկայացունեն: Եթէ
կը խորհին որ կարելի է ոյժ գործա-
ծել և ատով ալ կրնայ մի բարիք յա-
ռաջ գալ մարդկութեան համար,
պէտք է ուժի դիմել: Բայց եթէ չէ
կարելի այդ ընել, պէտք չէ սպառնա-
լիքներ հրատարակել որոնք ուրիշար-
դիւնք չեն ունենար, բայց միայն այն-
պէս հաւատացունել միւսլիմաններին թէ
քանի որ քրիստոնեայներ կը բնակին ի-
րենց մէջ, խաղաղութիւն չպիտի կրնան
գտնել»: Ճառախօսը այս նկատմամբ
իւր մտածումները ամփոփեց հետեւեալ
խօսքով. «Եթէ չպիտի գործեն, աւել
լի լաւ է որ լռեն»:

Ն. Մ. ՉԱՐՈՒՀԻԻ ԵՒ ՎԵՀ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԱՌԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ամենայն Հայոց Վեհ. Կաթողիկո-
սը, ապրիլ 23/5 մայիսին, Նորին Մե-
ծութիւն Արքեպիսկոպոս Յովսէփեան
Կայսրուհիի անուանակոչութեան տօնի
օրը շնորհաւորական մի հեռագիր
ղրկած և շնորհակալութեան պատաս-
խան ստացած է որոնց թարգմանու-
թիւններն են հետեւեալները:

Ն. Մ. Թագուհի Կայսրուհիին

Պետերբուրգ

Նոր Նախիջեւանի Հայոց մայր-
եկեղեցիին մէջ, Ս. պատարագէն յե-
տոյ, Ձեր Կայսերական Մեծութեան
անուանակոչութեան հանդիսաւոր տօ-
նին առթով գոհարանական մաղթանք
կատարելով, սրբազան պարտք կը
համարիմ ամենահպատակօրէն իմ
շնորհաւորութիւններ մատուցանել
Ձեզ, Ամենողորմած Թագուհի, ազօ-
թելով Ամենաբարձրեալին որ երկար
կեանք շնորհէ Ձեզ ամբողջ մեծ Ռու-
սիայի բարօրութեան և Ձեր Մեծու-
թեան հովանիին տակ դաժնուած բուն
քրիստոնէական հաստատութիւնների
ընդարձակ զարգացմանը համար:

ՄԿՐՏԻՉ

Կաթողիկոս ամենայն Հայոց

Մկրտիչ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Նախիջեւան Դոնի վրայ

Անկեղծ շնորհակալ եմ Ձեզնէ
Ձեր աղօթքների և շնորհաւորութիւն-
ների համար:

ԱԼԵԿՍԱՆԴՐՈՍ

ՎԵՀ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՈՒՂԵԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կաթողիկոս լրագրիները դարձեալ
փութացած են հրատարակել թէ
Վեհ. Հայրապետը Բաղու գնացած է
և անկէ ալ կերթայ Էջմիածին:

Մեր ունեցած վերջին տեղեկու-
թիւնների համեմատ, Ն. Նախիջեւանի
շրջակայ հայաբնակ գիւղերն այցելած
է միայն և վերադարձած է Ն. Նախի-
ջեւան ուր կը մնայ դեռ առ այժմ,
մինչեւ որ նոր հրաման ստանայ դէպի
որ կողմ՝ ճանապարհորդելու մասին:

ՆԱՄԱԿ ԹԻԻՐԻՒՄԷՆ

Կաթողիկոս, 1/13 մայիս 1895

Տիգրանակերտէն Պատրիարքա-
րան հասած նամակ մը կը տեղեկա-
գրէ թէ մարտ ամսոյն մէջ՝ կիրակի ա-
ռաւոտ մը, երբ ժողովուրդը եկեղե-
ցին հաւաքուած կողօթէր, յանկարծ
պատուհանէն ներս նետուել է սատ-
կած շուն մը, պոչին ալ խաչ մը կա-
պուած:

Ամեն. Ս. Պատրիարքն անմիջա-
պէս թաքրելով մը այս իրողութիւ-
նը ծանուցանելով դատական գործոց
նախարարին, պատասխան ստացած է
թէ «այդ գործը բուն Հայու

գործ է գրգռութեան համար
և ոչ թէ թիւրքի որովհետեւ
Տիգրանակերտի թիւրք ժողովուրդն
այնչափ կոպիտ է ու տգէտ, որ եթէ
ուզէ ալ քրիստոնէութեան դէմ ա-
նարգանք մ'ընել, այդ տեսակ նուրբ
մտածումներ չունենար. հետեւապէս
կը խնդրէ որ ընդները լաւ մը սառու-
գելէ յետոյ Հայոց պատրիարքարա-
նը այդպիսի թաքրիւններ գրէ:

Պատրիարքարանի գիւնատունը
թարգմանէր է թէ՛ Պատրիարքին
թաքրիւնը թէ՛ Դատական գործոց նա-
խարարի պատասխանած թէքերէն
և ղրկէր է Անգլիոյ դեսպանին:

Կաթողիկոս գտնուող հայ եկեղեցական
բանտարկեալներէն մաս մը տակաւին
ոստիկանութեան բանտի հիւրանոցը
կը մնան: Խեղճներ իրենց աքսորման
մէջ թերեւս աւելի ազատ օգ կը չըն-
չէին և հիմա հոս եկած, Սուլթանի
քէյփին կապանն որ այդ մութ ու
խոնավ տեղէն արձակուին: Սուլթա-
նը իրատէ հանած է թէ արձակուած
հայ եկեղեցականներէն պէտք է որ
հաւատարմութեան երդում առնուի:
Թէեւ արդարութեան գործոց նա-
խարարը քանի մը անգամ պաշտօ-
նադրով Պատրիարք Սրբազանին իմա-
ցուցած է Սուլթանի այս իրատէն,
սակայն Պատրիարք Սրբազանը պա-
տասխանած է թէ հայ եկեղեցական-
ներն արդէն իրենց կոչման օրը եր-
դում կ'ընեն. հիմա նորէն հաւատար-
մութեան երդում տալը անտեղի է
քանի որ անհաւատարիմ եղած ալ չեն:
Վերջին օրերս Բ. Դուռը ասոր համար
ուղեց նորէն ճնշում բանեցունել Սըր-
բազան Պատրիարքին վրայ. բայց
Նորին Ամենապատուութիւնը զայրա-
նալով պատասխանեց թէ «Հայ եկե-
ղեցականներ իրենց կոչման օրը եր-
դում կ'ընեն. հիմա նորէն հաւատար-
մութեան երդում տալը անտեղի է
քանի որ անհաւատարիմ եղած ալ չեն»:

Անհամբեր կապաւորի այժմ թէ
Անգլիոյ դեսպանն ի՞նչ դիրք պիտի
բռնէ այս խնդրի մէջ:

Պատրիարքարանն սկսած է աշ-
խատիլ պատրաստելու համար ընդհա-
նուր Հայոց վիճակագրութիւն մը:

Այս աշխատութիւն օրքան ալ
ծանր, ունի սակայն իւր մեծ կարեւո-
րութիւն. բայց խնդիր է թէ կա-
ռավարութիւնն ի՞նչ դիրք պիտի
բռնէ այս մասին: Յայտնի է թէ ուրիշ
անգամներ ուղղակի և անուղղակի ար-
գելքներ հանած է այս գործի համար
Հայոց դէմ:

Ճ.

ՄԻ ՆՈՐ ԳԻՐԲ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՆԴՐԻ ՄԱՍԻՆ

Կանոնիկոս Մաք Քօլ (Canon Mal-
colm Mac Col) հրատարակած է մի
կարեւոր գրքոյի «Անգլիայի պատա-
խանտուութիւնը դէպի Հայաստան»
(England's Responsibility towards

Armenia) տիտղոսով, որ հզօր փա-
տերով կը հաստատէ թէ Հայերի
պաշտպանութեան գործը եթէ ամ-
բողջ Եւրոպայի ձեռքով չկատարուի,
դարձեալ Անգլիա պարտական է այդ
մասին, թէ՛ իւր աւանդական քաղա-
քականութեան և թէ՛ մասնաւոր դաշ-
նադրութիւնների գործութեամբ:

Արդէն գրէ թէ բոլոր Անգլիայի
թերթերն ալ, աննշան բացառու-
թեամբ, սկսած են ընդունել թէ Անգ-
լիա մասնաւոր պարտականութիւն
ունի Հայաստանի մասին:

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՐԻՒՄԷՆ

Մայիս 6/18ին, Ռուսիայի Վեհ.
Նիկողայ Կայսրի ծննդեան տարեդար-
ձին առթով, Պատրիարքական Գեր-
ֆոխանորդ Հայրը ռուսական դես-
պանատունն երթալով, Ամեն. Տ. Մատ-
թէոս Պատրիարքի կողմէն շնորհաւո-
րական այցելութիւն տուած է դես-
պան Տ. Նիկիտովին:

— Վսեմ. Ասպետ Ջոնդ ասկէ ա-
ռաջ Եւրոպա մեկնելուն առթով, իւր
մատենադարանի գիրքերն ամբողջ-
ովն Ազգային Մատենադարանին
նուիրած լինելով, Ազգ. վարչութեան
Ռուսոմնական Խորհուրդը մայիս
3/15ին նստին մէջ ստացաւ այդ գիր-
քեր և դետեղեց Ազգային Մատենա-
դարանին մէջ: Խորհուրդն այս առ-
թով որոշեց շնորհակալութեան գիր
ղրկել Վսեմ. նուիրատուն:

Ռուսոմնական Խորհուրդը որոշեց
նաեւ բաւականաչափ թուով դասա-
գիրքեր զրկել կիլիկիայի Հաճին քա-
ղաքի վարժարանին, որի Թաղական
Խորհուրդէն եկած մի պաշտօնագիր
կիմացունէր թէ քանցածները քաղա-
քին մէջ պատահած աղետալի հրդե-
հին պատճառով այն աստիճան աղքա-
տութեան մէջ ինկած են վարժարանի
սղայները որ նոյն իսկ անհրաժեշտ
եղող դասագիրքերն ալ չեն կարող
գնել:

— Անցած տարի երկրաշարժին
պատճառով, Հիւանդանոցին ապուշա-
նոցը հիմնովին քայքայուած էր:
Տիար Միքայէլ Յակոբեան իւր անձնա-
կան ծախքով չինեց նոր ապուշանոց
մը որի շինութիւնն աւարտած լինելով
յանձնուեցաւ Հոգաբարձութեան և
Առ այժմ Ս. Յակոբի վանքէն ձեռե-
րը կը փոխադրուին այս նոր շէնքը,
վանքը Որբանոցի վերածել որոշուած
և վերաշինութիւնն սկսած լինելով:

Այս առթով, Հիւանդանոցի Հո-
գաբարձութիւնն անձամբ զնայցեր
Տիար Յակոբեանի գրասենեակը շնոր-
հակալութիւն յայտնեց: Տիար Մ.
Յակոբեան իրենց խոստացեր է ի
հարկին օգնել Հոգաբարձութեան ա-
մեն կերպով:

— Քաղաքական ժողովը մայիս
3/15ին նստին մէջ նկատի առնելով որ
Կաթողիկոս թաղական Խորհուրդներ
մէջ մասը ինչ ինչ պատճառներով առ-
ժամեց կերպով կազմուած են և այդ
պատճառներ ալ դողութիւն չունին,
որոշեց պէտք եղած հրահանգները
ղրկել որ Սահմանադրութեան համե-

մատ ընտրութիւնները կատարուին : Արդէն Բէրաի և Օրթագիւղի թաղա- կան խորհուրդներն ընտրուած են վերջերս օրինաւորապէս :

— Ազգային վարչութիւնը իր նա- խորդ նիստերէ մէկին մէջ որոշած էր քարճարատիճան եկեղեցական մը զըր- կի Պրուսա որ Գաւառական ժողովը նստի հրաւիրէ և Առաջնորդի ընտրու- թեան ձեռնարկէ եթէ Գեր. Բարթո- ղիմէոս եպիսկոպոս չուզէ մնալ իր պաշտօնի վրայ : Վարչութիւնը որո- շած է նաեւ որ սոյն պաշտօնի համար ընտրուած եկեղեցականը առաջնոր- դութեան ընտրելի չնկատուի որ իր պաշտօնի իրաւահարութեան մասին կասկածանքի տեղի չմնայ :

Այդ պաշտօնի համար որոշուած եկեղեցականն է Գեր. Հմայեակ եպիս- կոպոս Դիմաքսեան :

— Սիւրի նախնական ընտ- րութեան Գործադիր Տեսուչ Գեր. Գրիգորիս արքեպիսկոպոս Յովհան- նէսեան Ատանա հասեր և ձեռնարկեր է ընտրութեան նախապատրաստու- թիւններին :

— Կ.պօլսի անուանի հայ վաճա- րականներէն Տիար Պօղոս Աստա- ճեան որ ընդարձակ յարաբերութիւն- ներ ունի Պուլկարի հետ խալ, մայիս 7/19ին մեկեր է, թոքատապէ մի շա- բաթի չափ հիւանդ պառկելէ յետոյ : Հանգուցեալը թէ՛ Ազգ. Հիւանդանո- ցին, թէ՛ Միացեալ և այլ կրթական ընկերութիւններին ըրած օգնութիւն- ներով և իր բարի գործերով նշանա- ւոր հանգուցեալ էր ազգային շրջա- նակին մէջ. ուստի իր մահ ընդհանուր ցաւ պատճառած է : Մարմինը զմեռ- ոել ապօր, յուղարկուողութիւնը յե- տաճուած է որ իր եղբայրներ Պուլ- կարիսէն և Մանչեսթըրէն Կ.պօլսի հասնին : Կըստի թէ Տիար Աստա- ճեան իր անձ ապահովագրել տուած է եղբր արդէն երկու ընկերութիւն- ների, մի խոշոր գումար նշանակուե- լով :

ՀԱՅԵՐ ՅԵԳԻՊՏՈՍ

Գահիրէէն կը հաղորդեն մեզ թէ այնտեղի «Բաֆֆի» ընկերութիւնն ալ մայիս 7ին Լոնտոնի Սէնթ. Ճէյմս սը- րահի միթինկի նախագահին հետագ- րած է, համատեղութիւն յայտնելու և ստիպողականութիւն տալու համար Հայաստանի թշուառ վիճակի բարեօր- ման խնդրին :

Նոյն ընկերութիւնը Չառլի տօնին առթով շնորհաւորական հեռագիր ղրկած է նաեւ Կ.պօլսի Ամեն. Իզմիր- լեան Ս. Պատրիարքին :

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Թէհրանէն կը հեռագրեն «Թայ- մըզին թէ Գոշանի նահանգին մէջ որ այս ձմեռ սոսկալի կերպով զա- սուած էր երկրաշարժէն, ծանր ան- կարգութիւններ ծագեր են. նահան- գին կառավարչի տեղակալը և իր պաշ-

տօնայինը 6 հոգի սպանուել են : Նոյն ինք կառավարին ալ մեծ դժ- ուարութեամբ յաջողեր է փախչիլ :

Մէշէտի մէջ ալ պահապան զօր- քերը անհնազանդութեան ցոյցեր արել են իրենց գլխաւորներէ դէմ :

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ՉԱՐԱՐԻՍ ՍԹՈՅԱՆՈՎ)

ՅԱՐԱՍԵՐԷՆԵ ԹԱՐԳԱՆՆԵՑ
ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ
1894

Պուլկարի անկախութեան հե- րոսներէ մէկին, Չարարիս Սթոյա- նովի, որ իր ընդունակութեան և հայ- րենասիրական ոգեւորութեան շնոր- հով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ գիւ- ղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզ- հետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յե- ղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս ազատ Պուլկարի Ազ- գային ժողովին նախագահ դառնալ, խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրու- թիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուլկա- րիան թիւրքի լուծէն ազատելու աշ- խատող պուլկար հայրենասէր յեղա- փոխականների գործունէութեանը մասին : Սկիզբը դրուած է նաեւ հեղի- նակին, Բրոֆէսէօր Լուի Լըժէի, և թարգմանչին միջեւ եղած թղթա- ցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգ- մանութեանն առթով :

Հեղինակը յատ իրաւամբ կը գրէ իր յառաջաբանի վերջ թէ «Չար- մանք պիտի պատճառէ ինձ նիւէ ըն- թերցողների հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի գիւղացու այս վաւերական պատմու- թեան վրայ :»

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ 1 ֆրանկ և 40 սանթիմ :

Տարածելու համար մեծ քանակու- թեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի :

(Պարսկաստանի Հայերէն համար 1 Փրանք է) :

Ինչպէս ամեն քաղաքներ, Արմենիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարա- կելու համար : անոնք որ պէտք կունե- նան Արմենիայի միջոցով մէկի գիւմուս աշ- նել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունել իրենց ծանուցումները ըստ, լրագրական սովորութեան : Ծանուցում- ների գինը նշանակուած են Արմենիայի ձակաւոր, տառին վրայ հաշուելով. 1 եր- կաթագրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանթիմ : 3 սան- թիմ գումարով ծանուցումի գինն վրայ %ին 10 զեղչ կը լինի. 10 և աւելի ան- թիմներ գումարով ծանուցումի գին վը- րայ 0/0ի 30 զեղչ : Սակարկութիւն չըն- դունելիք :

ՄԱՆՈՒ ԳԻՐՔՆԵՐ

Հետեւեալ գիրքերը կարելի է ըս- տանալ Արմենիայի խմբագրատունէն իրենց առջեւ նշանակուած գիններով

որոնց մէջ հաշուուած է և ղրկելու փոստի ծախքը :

Արժէքը կանխիկ վճարուած՝ գիրք չարկուի :

Հայկակ Էկինեան, Կսկսմաք Տետր Ս. Ն. Երր. 1890 (Հեղինա- կին ընտիր մէկ բանաստեղծութիւնն է այս արձակ գրուած) : 30 սնթիմ.

Հ. Կղեմէս Վ. Սիպիւեան, Դասաւ- տորոշիւն Ռոշրիմեան դրամոց (Մէկ լուսանկարատիպ պատկերով, վեց վիճառիպ տախտակօք — 79 պատկեր —, և 53 պատկերօք ի բնագիրն, ու- ղոց մէջ կան բազմաթիւ չհրատարա- կեալներ : Մեծ 8՝ երես ԺՁ+88+32) Վիեննա 1892 : Գին 7 Փրանք.

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲԱՋԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ եղող խորէն նարպէյ-Ղուսինեան Սըր- բաճանի պատկերը ընտիր թղթի վը- րայ տպուած կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը : Գինն է 65 սան- թիմ, փոստի ծախքը խմբագրատու- նէն վճարուելով :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա- կած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերէն հա- մար որոնց կը ղրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիններով :

Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱՋՆՈՒՀԻ ՄԸ (Մպառած) : Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՅԻ »

Գ. ՍԱՂՄԱՍ ԻՍՐԱԵԼԻ »

Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ Ս ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՊՏԱՄ- ԲԱՊԵՏԱՅ (Մպառած)

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՂՆԵՐԸ. — (Հայաս- տանցիների պանդխտութեան տխուր հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով) : Գին (90 սնթիմ.) 1 Փրանք 20 սնթիմ.

Զ. ԳԱՄԱՌ ԳԱՐԻՊԱՆ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՏԱՐԱՆ յետ այբուբենի աւարտե- լուց (Մեծանուն հայ բանաստեղծին վերջերս գրած աղատաշունչ ընտիր ու- տանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետ- րակով հրատարակուած են) : 50 հատը 2 Փր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սնթիմ.) 40 սանթիմ :

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆԲԵՐ ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ. (Մպառած)

Ը. ԹԻՒՐԿԻԱԻ ՀԱՅԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱ- ՅԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերէն և իրենց գրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետա- քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա- րունակէ : Թիւրքահայաստանի մէջ բը- նակող այլ և այլ ազգերէ բնակչիներ թուին բաղդատական մէկ ցուցակն ալ կցուած է տետրակին վերջը) : Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ) :

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բաւոր- վին սպառած և միեւնոյն ժամանակ չատերի հետաքրքրութեան առարկայ

դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփե- ւած են Յուլյարի մէջ որ ութածաւ դիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) : (1 Փրանք) : 1 Փր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլկարի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոք- րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսի մի- ջոցներէ դիմած են իրենց վրէժ լու- ծելու համար) : (15 սնթիմ) 20 սնթիմ. ԺԱ. ԹՈՒՄԱՅ ԲՈՏԱՐԻՍ (Թունաստանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն- ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա- յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն ինչպիսի միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար), (0,15սանթիմ) 20 սանթիմ :

ԺԲ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ԴՐԱՄ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրե- նասիրական ոտանաւորներէ մի քանիսն ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իր- րեւ նմոյներ զանազան քաղաքների մէջ և զանազան տպաւորութիւնները տակիւրերէն գրած ոտանաւորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չի լինելով կորսուած են այժմ : Այն մի քանի ոտանաւորներ որոնք իրեր և նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլսի տը- պագրուած ազգային երգարաններին մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արդիւնուած է, և Ասիա և Արմենիա լրագիրներէն մէջ : Նմոյշներէ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ արը- ւած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ ինչ տպաւորութիւնների տակ ներշնչ- չուելով գրուած են : Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ :

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆԲԷՆ ԱՆՆՈՒԱՅ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ապական- ուած վարքաւորքով որչափ չարիք- ների պատճառ դարձած է և վերջ ի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշ- խարհէ : Գին 1 Փրանք, (75 սանթիմ) :

ՏՆՕՐԷՆ — ԻՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant : François CARRIERE
ՄԱՐՍԵՅԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. 1. — Imprimerie et Papeterie du Midi,
Allées de Meilhan, 44.